

TRANSFORMACE EKONOMIKY

VY_62_INOVACE_FGZSV_PN_15

Sada: Ekonomie

Téma: Transformace ekonomiky po 1989

Autor: Mgr. Pavel Peňáz

Předmět: Základy společenských věd

Ročník: 3. ročník

Využití: Prezentace určená pro výklad a opakování

Anotace: Seznámení s vývojem navrácení a převodu majetku po roce 1989

Gymnázium Vincence Makovského
se sportovními třídami Nové Město na Moravě

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘEDPOKLADY

- ČR má s EU příbuznou strukturu vzdělávacího systému, kulturních tradic i vybavení přírodními zdroji
- malé zadlužení země, nízké inflační tlaky, vysoká vzdělanost a kvalifikace, adaptabilita pracovní síly
- na počátku transformačního procesu měla ČR náskok v dosažené ekonomické úrovni před ostatními
- kandidátskými zeměmi EU (HDP na obyvatele v paritě kupní síly)

ZMĚNA

- **1989 – sametová revoluce v ČSR, pád komunismu**
- začíná se diskutovat o reformě ekonomiky (*akademie věd*)
- řešení:
 - a) pomalá cesta reforem (*Miloš Zeman, Valtr Komárek*)
 - b) šoková terapie – rychlý přechod k tržnímu systému, tato teorie vítězí (*Václav Klaus, Vladimír Dlouhý*)

ČESKOSLOVENSKÁ EKONOMIKA

- část výrobních kapacit není schopna přizpůsobit se novým podmínkám
- poptávka domácností i firem se mění pod vlivem liberalizace cen a zahraničního obchodu
- výrazný propad ve výkonu československé ekonomiky

DŮVODY (mnoho faktorů):

- rozpad RVHP
- pokles produkce těžkého a zbrojního průmyslu (pokles produkce nebyl ale tak velký jako v některých jiných transformačních zemích - obecně pro přechod z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní byl propad Produkce charakteristický)
- otevření trhů zahraniční konkurenci

Hlavní body transformace

- potřeba vytvořit zákony pro podnikatele
- vzniká obchodní právo a burza, nové úřady (*finanční, živnostenský, hospodářské komory*)
- rozprodání státních podniků (privatizace)
- liberalizace cen – uvolnění, stát nedotuje výrobky
- odstranění monopolů
- cílem je vytvořit konkurenci
- začíná se budovat soustava bank
- mohou se měnit peníze

RESTITUCE

- **restituce** = návrat majetku původním vlastníkům (*získání kapitálu*)

PRIVATIZACE

- **velká privatizace** – převádění velkých státních podniků do soukromého vlastnictví
 - vzniká fond národního majetku (*z podniků se stávají a.s.*)
 - k urychlení sloužila kuponová privatizace (*Václav Klaus*), principem je bezplatný převod majetku na občany (*za 1000 Kč bylo možno zakoupit kuponovou knížku, na který bylo 1000 bodů, ty se mohly investovat*)
 - vznikají investiční fondy – *Harvardské fondy (Václav Kožený) – spekulace s financemi občanů, krach, Kožený fondy vytuneloval*
- **malá privatizace** – menší státní podniky

ČESKÁ EKONOMIKA PO 1993

- postupné ožívání hospodářství, příliv zahraničních investic, růst mezd → soukromá spotřeba je tahounem růstu
- 1995 - 1996: ke stimulům hospodářského růstu se přidává i růst veřejných výdajů (kvůli nadcházejícím volbám)
- 1996: **dynamika růstu začíná ochabovat**
- problémy bankovního sektoru
- málo domácích i zahraničních investic
- vývoj zahraničního obchodu → vlivem krize na mezinárodních finančních trzích došlo k odlivu kapitálu
- z ČR → tlak na kurz → měnová krize (1997)

STRUKTURÁLNÍ ZMĚNY

- proces transformace odstartoval významné změny ve skladbě národního hospodářství
- přesun od zemědělství a průmyslu ke službám (které byly v centrálně plánované ekonomice zanedbávány)
- dynamický rozvoj obchodu, peněžnictví, dalších tržních služeb
- významným trendem bylo i zvyšování podílu soukromého sektoru na celkovém výstupu ekonomiky

NÁZORY NA TRANSFORMACI

- od počátku odborníci i politici vedli spory, zda náklady na reformu nebyly příliš velké
- kritici tvrdí, že se dostatečně nevyužilo mohutného (i když částečně zdeformovaného) potenciálu ČR
- na druhou stranu, ekonomické instituce (jako Mezinárodní měnový fond, Světová banka či OECD) transformaci přijímaly nadšeně a uznávali postupy českých politiků

DŮSLEDKY

- i přes počáteční poměrně ostrý hospodářský pokles se ČR podařilo udržet nízkou inflaci i nezaměstnanost
- veřejné finance zůstali v rovnováze, rozpočtové dotace zmizely
- tradiční průmysl se začal modernizovat a hledat jiná odbytíště
- ve velkém do země proudil zahraniční kapitál
- domácí reforma také nepochybně přispěla k rozpadu ČSR, protože na východní polovinu státu dopadla o poznání tíživěji (dnes je ale rozdělení federace většinou považováno za dobrou věc)
- dle názoru Václava Klause by bez radikálních (rychlých) kroků transformace skončila katastrofou
- za pozdější nezdary prý nese odpovědnost tehdejší opozice, případně váhání nespokojených intelektuálů

Zdroje

kol.: Společenské vědy pro střední školy, 3. díl. Didaktis 2011

kol.: Ekonomika pro střední školy – úvod. Didaktis 2013

Švarcová J. a kol.: EKONOMIE. CEED 2007

Obr. Kliparty MS Office